

CÜMLE YÖNTEMİ

-
- Bu yöntemde okuma öğretimine çocuk için anlam ifade eden cümlelerle başlanır.
-

-
- Cümleler zaman içerisinde sözcüklere, sözcükler hecelere, heceler de seslere (harflere) ayrılarak harflerin sesleri sezdirilmeye çalışılır.
  - Daha sonra seslerden heceler, hecelerden sözcükler, sözcüklerden de cümle ve metinler oluşturulur.
-

Çözümleme yöntemine uygun bir okuma-yazma programı aşağıdaki işlem basamaklarını kapsamaktadır:

- Hazırlık
  - Cümle öğretimi
  - Cümle çözümlemesi (sözcük tanıma)
  - Sözcük çözümlemesi (hece tanıma)
  - Hece çözümlemesi (harf tanıma)
  - Serbest okuma-yazmaya geçiş
-

Cümle İle Öğretime Başlamanın Nedenleri

- Öğretime cümle ile başlanmasının öncelikli gerekçesi, çocuğun görme açısını ve tanıma alanını okuma-yazma öğretiminin başlangıcında geniş tutarak hızlı okumanın ve anlayarak okumanın temellerini atmak olarak belirtilmektedir.
-

Cümle Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ❑ Öğretime tek ve iki heceli, iki sözcüklü cümlelerle başlanmalıdır.
  - ❑ Daha sonraki cümlelerde, ilk cümlelerdeki harf, hece ve sözcükler düzenli olarak tekrarlanmalıdır.
  - ❑ İlk cümlelerde sözcükler yalın olarak kullanılmalı, daha sonraki cümlelerde yapım ve çekim eklerine de yer verilmelidir.
  - ❑ Cümle öğretimi ilerledikçe, cümlelerdeki hece ve sözcük sayısı da artırılmalıdır.
-

-
- Cümlelerde yer alan sözcükler çocuğun sözcük dağarcığında olan ve günlük yaşamda kullandığı sözcükler (yakın çevresindeki nesnelere, arkadaşlarının isimleri vb.) olmalıdır.
  - Cümlelerde büyük ve küçük harflerin hepsi geçmelidir.
-

-
- Cümleler dilbilgisi kurallarına uygun yazılmalıdır. Özne, tümleç ve yüklem sırası uygun düzenlenmelidir. Cümlelerde nokta, virgül, soru işareti, ünlem gibi temel noktalama işaretleri sık yer almalıdır. Cümleler emir cümleleri ağırlığında olmakla birlikte, olumsuz, soru ve ünlem cümlelerine de yeterince yer verilmelidir. Aynı zamanda cümlelerde, Türkçe sözcük çeşitleri (isim, sıfat, zamir, fiil, ünlem, edat, zarf vb.) yeterince bulunmalıdır.
-

-
- Cümlelerin önemli gün ve haftalarda uygun sözcüklerden oluşmasına dikkat edilmelidir. Seçilecek cümleler gruplaşarak herhangi bir konuda küçük bir metin oluşturacak özellikte olmalıdır.
  - Okuma-yazma çalışmalarında çeşitli araçlar geliştirilmeli ve oyunlara yer verilmelidir.
  - Hatalı okuma ve yazımlar anında düzeltilmelidir.
-

Cümle Öğretiminin Davranışları

Cümle öğretiminde öğrenciye kazandırılması amaçlanan davranışlar şu şekilde özetlenebilir:

Düzeyine uygun cümleleri okur.

Davranışlar:

- ❑ Cümle konusunda öğretmenin açıklamasını dikkatle dinler.
  - ❑ Fiş cümlesini anlatan resim gösterildiğinde ilgili cümleyi söyler.
  - ❑ Öğretmen okurken cümleyi dikkatle izler.
  - ❑ Fişle ilgili olarak gösterilen resmi defterine çizer.
  - ❑ Fiş cümleleriyle resimleri eşleştirir.
  - ❑ Bir cümleyi diğer cümlelerden ayırt eder.
  - ❑ İşaret edilen cümleyi sınıfla birlikte okur.
  - ❑ Verilen cümleyi parmağıyla takip ederek okur.
  - ❑ Verilen cümleyi gözüyle takip ederek okur.
  - ❑ Cümlenin anlamına ilişkin soruları yanıtlar.
-

Düzeyine uygun cümleleri yazar.

Davranışlar:

- Cümleyi öğretmeni model alarak masada, havada, kum havuzunda vb. yazar.
  - Verilen cümleyi fasulye, çöp vb. nesnelere örneğine bakarak yazar.
  - Yazılı olarak verilen cümlenin üzerinden yazar.
  - Kesik çizgilerle verilen cümleyi kesik çizgileri birleştirerek yazar.
  - Verilen cümleyi örneğine bakarak yazar.
  - Söylenen cümleyi kurallarına uygun olarak bakmadan defterine yazar.
-

Cümle yazmada kurallara uyar.

Davranışlar:

- ❑ Fişleri yazmaya sayfa kenarından başlar.
  - ❑ Cümleleri soldan sağa doğru yazar.
  - ❑ Sözcükleri oluşturan harflerin arasında boşluk bırakmadan yazar.
  - ❑ Cümleleri sözcüklerin arasında bir parmak boşluk bırakarak yazar.
  - ❑ Cümlenin ilk harfini büyük yazar.
  - ❑ Cümle sonuna nokta koyar.
-

Cümle Çözümleme (Sözcük Öğretimi, Sözcük Tanıma)

- Bu dönem öğrencinin daha önce öğrendiği cümlelerin içerisindeki sözcükleri tek tek öğrenmesini içerir.
  - *Cümle çözümlemesine genellikle öğrenciler 10-15 fişi öğrendikten ve öğrenilen cümlelerin içerisindeki benzer sözcükleri fark etmeye başladıktan sonra geçilir.*
  - Hece tanıma çalışmalarına geçildikten sonra da öğrencilere yeni cümleler verilmeye devam edilir.
  - Ancak unutulmaması gereken nokta çözümlemesine geçilen cümlenin kavranmış olması gerektiğidir.
-

Cümlenin kavranmış olması

- Metin içinde bağımsız olarak okunuyor olması,
  - Söylendiğinde bağımsız olarak yazılması ve
  - Anlamına ilişkin soru/soruların bağımsız olarak cevaplandırılmasıdır.
-

Cümle Çözümlemenin (Sözcük Tanıma) Hedefleri

Cümle çözümleme ya da sözcük öğretiminde öğrencilere kazandırılması amaçlanan davranışlar şu şekilde özetlenebilir:

Cümleyi sözcüklere ayırır.

- Davranışlar:
  - Cümlenin kaç sözcüklü olduğunu söyler.
  - Cümlenin sözcüklerini altlarını çizerek gösterir.
  - Her sözcüğü fiş cümlesi üzerinde teker teker okur.
  - Cümleyi fiş üzerinde keserek sözcüklere ayırır.
-

Düzeylerine uygun sözcükleri okur.

Davranışlar

- Cümlelerdeki benzer sözcükleri gösterir.
  - Verilen iki cümleden ikinci cümlede olmayan sözcüğü bulur.
  - Verilen sözcük ile ilgili resim kartlarını eşleştirir.
  - Verilen sözcükler içinden söylenen sözcüğü gösterir.
  - İşaret edilen sözcüğü sınıfla birlikte okur.
  - Verilen sözcüğü parmağıyla takip ederek okur.
  - Verilen sözcüğü gözüyle takip ederek okur.
  - Gösterilen sözcüğü okur.
-

Düzeylerine uygun sözcükleri yazar.

Davranışlar:

- ❑ Sözcükleri örneğine bakarak masa vb. parmakla yazar.
  - ❑ Sözcükleri fasulye, çöp vb. nesnelere yazar.
  - ❑ Yazılı olarak verilen sözcüğün üzerinden geçerek yazar.
  - ❑ Kesik çizgilerle verilmiş sözcüğü çizgileri birleştirerek yazar.
  - ❑ Verilen sözcüğü bakarak yazar.
  - ❑ Söylenen sözcüğü yazar.
-

Verilen sözcüklerle yeni cümleler oluşturur.

Davranışlar:

- Sözcüklere ayrılmış cümleyi tekrar aynı cümle haline getirir.
  - Verilen sözcüklerle yeni cümle oluşturur.
  - Sözcüklerden oluşturduğu cümleyi bakarak yazar.
  - Sözcüklerden oluşturduğu cümleyi söylendiğinde yazar.
  - Yeni cümlenin anlamını söyler.
-

Verilen sözcüklerle metin oluşturur.

Davranışlar:

- Verilen sözcüklerden metin oluşturur.
  - Metni okur.
  - Metni yazar.
  - Metne ilişkin sorulara cevap verir.
-

Sözcük Çözümleme (Hece Tanıma)

- ❑ Öğrencilerle sözcükler arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde çalışıldıkça, sözcük içerisindeki heceleri fark etmeye başlarlar.
  - ❑ Öğretmen sözcük tanıma aşamasında sözcükler arasındaki benzerlik ve farklılıkları öğrencilere sık sık sorarak bunu kolaylaştırır.
  - ❑ Öğrenciler heceleri fark etmeye başladıklarında sözcük çözümleme aşamasına geçilebilir.
-

Sözcük Çözümlemenin Davranışları

Sözcük çözümleme döneminde öğrencilere kazandırılacak davranışlar şunlardır:

Sözcükleri hecelere ayırır.

Davranışlar:

- İşaret edilen sözcüğü hecelerini vurgulayarak öğretmenle birlikte okur.
  - İşaret edilen sözcüğü hecelerini vurgulayarak sınıfla birlikte okur.
  - Sözcükteki hece sayısını söyler.
  - Tahtaya yazılmış cümledeki sözcüklerin hecelerini aralarına çizgi çizerek birbirinden ayırır.
  - Cümledeki sözcüklerin hecelerini aralarına çizgi çizerek defterine yazar.
-

Heceleri okur.

Davranışlar:

- Sözcüklerdeki benzer heceleri gösterir.
- Heceleri ayrı ayrı okur.

Heceleri yazar.

Davranışlar:

- Heceleri örneklerine bakarak yazar.
  - Söylenen heceleri yazar.
-

Öğrendiği hecelerle yeni sözcükler oluşturur.

Davranışlar:

- İki, üç ve daha fazla heceyi birleştirek anlamlı sözcükler oluşturur.
  - Oluşturduğu sözcükleri okur.
  - Oluşturduğu sözcükleri yazar.
  - Yeni sözcüklerle yeni cümleler oluşturur.
  - Yeni cümleleri okur.
  - Yeni cümleleri yazar.
  - Yeni metinler oluşturur.
  - Yeni metinleri okur.
  - Yeni metinleri yazar.
-

Hece Çözümleme (Harf Tanıma)

- Alfabedeki 29 harfi içine alan yeterli sayıda hece öğrenildikten sonra, hece çözümleme devresine geçilir.
  - Harfler hece, sözcük ve cümle içinde tanıtılır.
  - Harfin tek başına tanıtılması çözümleme yöntemine uygun bir yaklaşım değildir.
-